

Byla C-282/19

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį

Gavimo data:

2019 m. balandžio 3 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Tribunale di Napoli (Italija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2019 m. vasario 13 d.

Ieškovai:

YT ir kt.

Atsakovai:

Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca
Ufficio Scolastico Regionale per la Campania

Į bylą įstojęs asmuo:

Federazione GILDA-UNAMS

Pagrindinės bylos dalykas

Tribunale di Napoli (III Sezione Lavoro) (Neapolio teismo III darbo bylų skyrius) pareikštas ieškinys, siekiant terminuotų darbo sutarčių, kurias ieškovai sudarė su *Ministero dell'Istruzione, dell'Università e della Ricerca* (Švietimo, universitetų ir mokslinių tyrimų ministerija), pakeitimo į neterminuotas darbo sutartis ir, jei pirmasis reikalavimas netenkinamas, žalos atlyginimo.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Italijos teisės aktų, kuriais įgyvendinama Direktyva 1999/70/EB, atitiktis į tą direktyvą įtraukto Bendrojo susitarimo 5 punktui, Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 21 straipsniui ir Direktyvai 2000/78/EB, atsižvelgiant į tai, kad

katalikų tikybos mokytojams yra taikomos kitokios sąlygos nei kitiems mokytojams.

Prejudiciniai klausimai

1) Ar skirtingas požiūris, taikomas tikrai tikybos mokytojams, kaip antai ieškovams, yra diskriminacija dėl religinių priežasčių, kaip tai suprantama pagal Nicos chartijos 21 straipsnį ir Direktyvą 2000/78/EB, t. y. ar aplinkybė, kad darbuotojo jau turimas tinkamumo patvirtinimas gali būti atšauktas, yra pakankama priežastis katalikų tikybos mokytojus, kaip antai ieškovus, traktuoti kitaip nei kitus mokytojus, ir netaikyti nė vienos 1999 m. birželio 28 d. Tarybos direktyvos 1999/70/EB dėl ETUC, UNICE ir CEEP bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis priede išdėstyto 1999 m. kovo 18 d. sudaryto Bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis 5 punkte numatytos piktnaudžiavimo prevencijos priemonės?

2) Jeigu pagal Direktyvos 2000/78/EB 2 straipsnio 2 dalies a punktą ir pagal Nicos chartiją būtų pripažinta tiesioginė diskriminacija dėl religijos (1 straipsnis), reikėtų, kad Teisingumo Teismas atsakytų, kokiomis priemonėmis nacionalinis teismas galėtų pašalinti jos padarinius, atsižvelgdamas į tai, kad visi mokytojai, išskyrus katalikų tikybos mokytojus, pagal Įstatymą Nr. 107/15 buvo įtraukti į specialų įdarbinimo planą, ir užtikrinti, kad jie būtų priimti nuolatiniam darbui pagal neterminuotas darbo sutartis, taigi ar šis teismas turėtų nustatyti neterminuotus darbo santykius su valdžios institucija atsakove?

3) Ar Direktyvoje 1999/70/EB išdėstyto Bendrojo susitarimo 5 punktas turėtų būti aiškinamas taip, kad pagal jį yra draudžiamas toks nacionalinės teisės aktas, kaip aptariamasis šioje byloje, pagal kurį darbo santykius reglamentuojančios bendrosios teisės normos, kuriose už piktnaudžiavimą paeiliui sudarant terminuotas darbo sutartis numatoma sankcija – automatiškai pakeisti terminuotą darbo sutartį neterminuota, kai darbo santykiai tęsiasi po konkrečios datos – nėra taikomos mokyklinio ugdymo sektoriui, būtent katalikų tikybos mokytojams, todėl galima paeiliui sudaryti terminuotas darbo sutartis neribotą laiką; visų pirma, ar būtina susitarimą su vyskupu ordinaru galima laikyti objektyvia priežastimi, kaip tai suprantama pagal Bendrojo susitarimo 5 punkto 1 dalies a papunktį, ar, atvirkščiai, ši aplinkybė pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 21 straipsnį turi būti laikoma draudžiama diskriminacija?

4) Jeigu į 3 klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar pagal Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 21 straipsnį, Direktyvoje 1999/70/EB išdėstyto Bendrojo susitarimo 4 punktą ir (arba) Direktyvos 2000/78/EB 1 straipsnį leidžiama netaikyti nuostatų, pagal kurias terminuota darbo sutartis negali būti automatiškai pakeičiama neterminuota darbo sutartimi, jeigu darbo santykiai tęsiasi po konkrečios datos?

Sajungos teisės nuostatos, kuriomis remiamasi

1999 m. birželio 28 d. Tarybos direktyva 1999/70/EB dėl ETUC, UNICE ir CEEP bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis (OL L 175, 1999, p. 43, 2004 m. specialusis leidimas lietuvių kalba, 5 sk., 3 t., p. 368) (toliau – Direktyva 1999/70); ypač į tą direktyvą įtraukto Bendrojo susitarimo 4 ir 5 punktai.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 21 straipsnis.

2000 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva 2000/78/EB, nustatanti vienodo požiūrio užimtumo ir profesinėje srityje bendruosius pagrindus (OL L 303, 2000, p. 16, 2004 m. specialusis leidimas lietuvių kalba, 5 sk., 4 t., p. 79) (toliau – Direktyva 2000/78); ypač tos direktyvos 1 straipsnis ir 2 straipsnio 2 dalies a punktas.

Nacionalinės teisės nuostatos, kuriomis remiamasi

2001 m. rugsėjo 6 d. *Decreto legislativo n. 368 - Attuazione della direttiva 1999/70/CE relativa all'accordo quadro sul lavoro a tempo determinato concluso dall'UNICE, dal CEEP e dal CES* (Įstatyminis dekretas Nr. 368 dėl Direktyvos 1999/70/EB dėl bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis įgyvendinimo, toliau – Įstatyminis dekretas Nr. 368/01), ypač jo 5 straipsnio 4bis dalis, pagal kurią „jeigu dėl paeiliui sudaromų terminuotų darbo sutarčių, susijusių su lygiavertėmis užduotimis, to paties darbdavio ir to paties darbuotojo darbo santykiai, įskaitant sutarčių pratęsimus ir atnaujinimus, tęsiasi ilgiau nei trisdešimt šešis mėnesius, darbo santykiai laikomi neterminuotais, kaip apibrėžta 2 dalyje. <...>“, ir 10 straipsnio 4bis dalis, pagal kurią tas pats įstatyminis dekretas ir konkrečiai jo 5 straipsnio 4bis dalis netaikomi terminuotoms sutartims dėl mokytojų pavadavimo atsižvelgiant į būtinybę užtikrinti nuolatinį mokyklinio ugdymo paslaugų teikimą.

2015 m. birželio 15 d. *Decreto legislativo n. 81 - Disciplina organica dei contratti di lavoro* (Įstatyminis dekretas Nr. 81 dėl darbo sutartims taikomos organizacinės tvarkos, toliau – Įstatyminis dekretas Nr. 81/15), ypač jo 19 straipsnis ir 29 straipsnio 2 dalis, kurių turinys iš esmės sutampa, atitinkamai, su Įstatyminio dekreto Nr. 368/01 5 straipsnio 4bis dalies ir 10 straipsnio 4bis dalies turiniu.

2001 m. kovo 30 d. *Decreto Legislativo Nr. 165 - Norme generali sull'ordinamento del lavoro alle dipendenze delle amministrazioni pubbliche* (Įstatyminis dekretas Nr. 165 dėl darbo viešosios valdžios institucijose organizavimo bendrųjų taisyklių, toliau – Įstatyminis dekretas Nr. 165/01), ypač jo 36 straipsnis, pagal kurį viešajame sektoriuje įdarbinama tik pagal neterminuotas darbo sutartis, tačiau laikino ar išimtinio įdarbinimo atvejais gali būti naudojamos teisės aktuose nustatytos lanksčios darbo sutarties formos. Pagal to paties straipsnio 5 dalį „bet kuriuo atveju, pažeidus privalomas nuostatas dėl darbuotojų įdarbinimo ar užimtumo viešosios valdžios institucijose negali būti

nustatomi neterminuoti darbo santykiai su tomis valdžios institucijomis ir turi būti taikoma visa nustatyta atsakomybė ir sankcijos“. Atitinkamas darbuotojas turi teisę į žalą, patirtą dėl darbo organizavimo pažeidžiant privalomas nuostatas, atlyginimą. <...>“.

1994 m. balandžio 16 d. *Decreto legislativo n. 297- Approvazione del testo unico delle disposizioni legislative vigenti in materia di istruzione, relative alle scuole di ogni ordine e grado* (Įstatyminis dekretas Nr. 297 dėl švietimo srities teisės aktų, susijusių su visų tipų ir lygių mokyklomis, suvestinio teksto patvirtinimo (toliau – Įstatyminis dekretas Nr. 297/94), ypač jo 309 straipsnis „Katalikų tikybos dėstymas“, pagal kurį katalikų tikybos dėstymas visų tipų ir lygių neuniversitetinėse valstybinėse mokyklose yra reglamentuojamas Italijos Respublikos ir Šventojo Sosto susitarimu ir jo papildomu protokolu, ir dėl tokio mokymo „mokymo įstaigos vadovas skiria mokytojus vienerių metų laikotarpiui, remdamasis susitarimu su vyskupu ordinaru“.

2007 m. lapkričio 27 d. *Contratto collettivo nazionale di lavoro Scuola* (Mokyklų nacionalinė kolektyvinė darbo sutartis, toliau – *CCNL Scuola*). Pagal *CCNL Scuola* 40 straipsnį, „katalikų tikybos mokytojai samdomi vadovaujantis 1994 m. Įstatyminio dekreto Nr. 297 309 straipsnyje nustatytomis taisyklėmis, su jais sudarant metines darbo sutartį, kurios laikomos patvirtintos, jei tebetaikomos galiojančiuose teisės aktuose nustatytos sąlygos ir reikalavimai“.

2003 m. liepos 18 d. *Legge Nr. 186 – Norme sullo stato giuridico degli insegnanti di religione cattolica degli istituti e delle scuole di ogni ordine e grado* (Įstatymas Nr. 186 dėl visų tipų ir lygių mokyklų katalikų tikybos mokytojų teisinį statusą reglamentuojančių nuostatų, toliau – Įstatymas Nr. 186/03), ypač jo 3 straipsnis, pagal kurį kandidatai, norėdami dalyvauti konkurse nuolatinei katalikų tikybos mokytojo vietai užimti, turėdavo gauti atitinkamos teritorijos vyskupo ordinaro išduotą tinkamumo patvirtinimą, o sprendimą dėl konkursą laimėjusių kandidatų įdarbinimo pagal neterminuotą sutartį priimdavo regiono vadovas, remdamasis susitarimu su vyskupu ordinaru. To paties straipsnio 9 dalyje aiškiai nustatyta, kad vyskupo ordinaro išduoto tinkamumo patvirtinimo dokumento atšaukimas yra pagrindas nutraukti darbo santykius.

1985 m. gruodžio 14 d. *Intesa tra l'autorità scolastica italiana e la Conferenza episcopale italiana per l'insegnamento della religione cattolica nelle scuole pubbliche* (Italijos švietimo valdžios institucijos ir Italijos vyskupų konferencijos susitarimas dėl katalikų tikybos dėstymo valstybinėse mokyklose), ypač jo 2 straipsnio 5 dalis, pagal kurią „dėstyti katalikų tikybą gali mokytojai, turintys vyskupo ordinaro išduotą ir jo neatšauktą tinkamumo patvirtinimą, kuriuos, remdamiesi susitarimu su vyskupu ordinaru, pagal valstybės įstatymus skiria kompetentingi švietimo institucijų vadovai. <...>“.

Trumpas faktinių aplinkybių ir proceso apibūdinimas

- 1 Ieškovai YT ir kiti yra katalikų tikybos mokytojai, kuriuos ministerija atsakovė įdarbino pagal terminuotas darbo sutartis. Visų pirma ieškovų ir atsakovės darbo santykiai grindžiami paskyrimu į pareigas vieneriems metams; jis automatiškai pakartotinai patvirtinamas pagal 2007 m. lapkričio 29 d. *CCNL Scuola* 40 straipsnio 5 dalį. Ieškovai turi vyskupo ordinaro išduotus tinkamumo patvirtinimus, kurie nėra atšaukti.
- 2 Ieškovai buvo įdarbinti pagal švietimo institucijos parengtą skyrimo dokumentą, atsižvelgiant į konkurso metu sudarytą regioninį sąrašą pagal vyskupiją ir remiantis vyskupo ordinaro pasiūlymu. Bendra visų aptariamų terminuotų sutarčių galiojimo trukmė viršija 36 mėnesius, o kai kuriais atvejais – net ir 20 metų.
- 3 2015 m. liepos 31 d. ieškovai pareiškė ieškinį Neapolio teismo III darbo bylų skyriui, prašydami pakeisti terminuotas darbo sutartis į neterminuotas, o nepatenkinus šio reikalavimo – atlyginti žalą. Į bylą įstojo *Federazione GILDA-UNAMS* – 2007 m. lapkričio 29 d. *CCNL Scuola* pasirašiusi profesinė sąjunga.
- 4 Ministerija atsakovė ginčijo ieškinį kaip nepriimtina ir nepagrįsta.

Trumpas prašymo priimti prejudicinį sprendimą pagrindimas

- 5 Direktyva 1999/70 į Italijos teisę perkelta Įstatyminiu dekretu Nr. 368/01, kurio 5 straipsnio 4bis dalies redakcijoje, galiojusioje pagrindinėje byloje nagrinėjamų įvykių metu, visų pirma numatyta, kad darbo santykiai keičiami iš terminuotų į neterminuotus po to, kai to paties darbdavio ir to paties darbuotojo paeiliui sudarytų terminuotų darbo sutarčių trukmė viršija 36 mėnesius. Minėta nuostata buvo iš esmės perteikta minėto įstatyminio dekreto Nr. 81/15 19 straipsnyje.
- 6 Ankstesniame punkte minėtos nuostatos, ypač nuostatos dėl terminuotos sutarties pakeitimo į neterminuotą, visgi nėra taikytinos viešojo sektoriaus darbuotojams. Pastarųjų atveju Įstatyminio dekreto Nr. 165/01 36 straipsnyje visų pirma nustatyta, kad valdžios institucijos gali pagal terminuotas darbo sutartis įdarbinti darbuotojus tik siekdamas patenkinti laikinus ar išskirtinius poreikius, ir kad, bet kuriuo atveju, pažeidus privalomas šios srities nuostatas negali būti nustatomi neterminuoti darbo santykiai – tokiu atveju darbuotojas turi teisę į žalos atlyginimą. Todėl vienintelė viešojo administravimo institucijai taikytina sankcija yra patirtos žalos atlyginimas darbuotojui.
- 7 Tačiau Įstatyminis dekretas Nr. 165/01 netaikomas mokyklinio ugdymo sektoriuje sudaromoms terminuotoms sutartims su pavaduojančiais dėstytojais ir administracijos, techniniais bei pagalbiniais darbuotojais, kaip nurodyta to paties įstatyminio dekreto 10 straipsnio 4bis dalyje, įtrauktoje 2011 m. gegužės 13 d. *Decreto-legge n. 70* (Dekretas įstatymas Nr. 70), ir ši išimtis buvo pakartotinai nustatyta Įstatyminio dekreto Nr. 81/15 29 straipsnio 2 dalyje.

- 8 Todėl nacionalinėje teisėje nustatyti draudimai pakartotinai sudaryti terminuotas darbo sutartis ir sankcijos už jų nepaisymą mokyklinio ugdymo sektoriui netaikomi.
- 9 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nurodo, kad katalikų tikybos mokytojų, kaip antai ieškovų, darbo santykiai yra visiškai nestabilūs ir neapsaugoti. Įstatyminio dekreto Nr. 297/94 309 straipsnyje iš tikrųjų nustatyta, kad švietimo įstaigos vadovas sudaro metines darbo sutartis su katalikų tikybos mokytojais, pasitaręs su vyskupu ordinaru, kaip nustatyta Italijos Respublikos ir Šventojo Sosto susitarime ir Italijos Respublikos bei Italijos mokyklinio ugdymo institucijos ir Italijos vyskupų konferencijos susitarime dėl katalikų tikybos dėstymo valstybinėse mokyklose. Šiuose susitarimuose nustatyta, kad katalikų tikybos mokytojai turi turėti vyskupo ordinaro suteiktą ir neatšauktą tinkamumo patvirtinimą ir kad juos, pasitarusios su vyskupu ordinaru, skiria kompetentingos švietimo institucijos.
- 10 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat nurodo, kad vienintelio kada nors surengto viešojo konkurso būdu įdarbintų katalikų tikybos mokytojų tinkamumo patvirtinimo atšaukimas yra pagrindas nutraukti darbo santykius, kaip apibrėžta Įstatymo Nr. 186/03 dėl katalikų tikybos dėstymo 3 straipsnio 9 dalyje.
- 11 Tas pats teismas taip pat atkreipia dėmesį į jurisprudenciją, susijusią su Europos Sąjungos Teisingumo Teismo Sprendimu *Sciotto*, C-331/17, dėl Bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis 5 punkto aiškinimo ir į tai, kad Italijos Konstitucinis Teismas Sprendime Nr. 248/18 pareiškė, jog, „vadovaujantis suformuota Europos Sąjungos ir nacionaline jurisprudencija, galima tik patvirtinti, kad neįmanoma visame viešajame sektoriuje terminuotų darbo santykių paversti neterminuotais“. Iš to matyti, kad nacionalinis teismas jokių būdu negali nustatyti neterminuotų darbo santykių įvairiose viešojo administravimo srityse net ir tuo atveju, jei netaikoma jokia Bendrojo susitarimo dėl darbo pagal terminuotas sutartis 5 punkte numatyta piktnaudžiavimo prevencijos priemonė.
- 12 Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja, ar Italijos įstatymai, kuriais įgyvendinama Direktyva 1999/70, yra suderinami su toje direktyvoje išdėstyto Bendrojo susitarimo 5 punkto, taip pat Chartijos 21 straipsnio ir Direktyvos 2000/78 nuostatomis, nes juose įtvirtintas skirtingas požiūris į katalikų tikybos mokytojus, palyginti su kitais mokytojais.
- 13 Pirmuoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar skirtingas požiūris į katalikų tikybos mokytojus yra diskriminavimas dėl religijos, kaip apibrėžta Chartijos 21 straipsnyje ir Direktyvoje 2000/78, ar aplinkybė, kad katalikų tikybos mokytojų tinkamumo patvirtinimas gali būti atšauktas, yra tinkamas tokio skirtingo požiūrio pagrindas.
- 14 Teikdamas antrąjį prejudicinį klausimą, atsakymas į kurį priklauso nuo to, ar Teisingumo Teismas nustatys, kad pirmame klausime minima diskriminacija

egzistuoja, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, kokių priemonių jis turėtų imtis, kad pašalintų tokios diskriminacijos pasekmes, ir ar jis turėtų nustatyti neterminuotus darbo santykius su valdžios institucija atsakove, atsižvelgiant į tai, kad visi mokytojai, išskyrus katalikų tikybos mokytojus, tapo etatiniais darbuotojais, t. y. administracija, vadovaudamasi 2015 m. liepos 13 d. įstatyme Nr. 107 nustatytu specialiu įdarbinimo planu, juos priėmė nuolatiniam darbui ir sudarė su jais nuolatinės darbo sutartis.

- 15 Trečiuoju prejudiciniu klausimu tas pats teismas siekia išsiaiškinti, ar pagal Bendrojo susitarimo 5 punktą draudžiama – mokyklinio ugdymo sektoriuje, visų pirma katalikų tikybos mokytojų labui – nesiiimti priemonių, kuriomis būtų užkirstas kelias piktnaudžiauti paeiliui sudarant terminuotas darbo sutartis, ir ar būtinas susitarimas su vyskupu ordinaru gali tapti objektyvia priežastimi, numatyta Bendrojo susitarimo 5 punkto 1 dalies a punkte.
- 16 Galiausiai ketvirtuoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar tuo atveju, jeigu Teisingumo Teismas nustatytų, kad buvo pažeistas Bendrojo susitarimo 5 punktas, būtų galima, remiantis Chartijos 21 straipsniu ir Direktyvos 2000/78 1 straipsniu, netaikyti vidaus taisyklių, kuriomis užkertamas kelias automatiškai terminuotą darbo sutartį pakeisti į neterminuotą, jei darbo santykių trukmė viršytų tam tikrą laiką.

DARBINIS VERTINAMAS